

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Specifika slovníku rodilých mluvčích ve vybraných obcích na Domažlicku

Diplomová práce Petra Kříže se zabývá nářeční mluvou v úseku domažlicko-horšovskotýnském a soustřeďuje se na nářečí a slovní zásobu současných mluvčích starší generace. Diplomant se na práci v terénu náležitě teoreticky připravil, získal informátory a respondenty, s nimiž pak pracoval. Přestože nepochází z této oblasti, nelitoval času ani prostředků, aby mohl svůj záměr uskutečnit.

Práci rozdělil na část, v níž stručně přiblížil historii Chodska, představil obce, z nichž pocházeli jeho informátoři (Klenčí, Postřekov, Díly), dále pak pojednal o vývoji nářečního výzkumu a v přehledu zmínil i stav dosavadního dialektologického bádání na Chodsku. Konečně se pak věnoval obecně předmětu dialektologie, metodám dialektologického výzkumu, vymezení pojmu dialekt a utváření nářeční diferenciacce. Celá teoretická část je uměřená a shrnuje to nejpodstatnější. Pozor na překlepy (zejména s. 23, 24 – F. de Saussure a opakovaně v seznamu literatury).

V části věnované charakteristice nářečí připomíná nejprve rozvržení českých nářečí, pak hlavní rysy jihozápadočeské nářeční podskupiny a příznakové rysy domažlického úseku. Od str. 36 následuje výčet znaků získaných ze současného nářečního materiálu. (Diftong ou ve slově plouh vznikl ze zdlouženého ú, nikoli z ó). Ke str. 37: vliv tvarů podle vz. kost v gen. sg. substantiv (navíc s délkou) jinak skloňovaných podle vz. růže je častější, než autor připouští (viz v textech další příklady: do prácí, do mařtálí, do kaplí).

Hlavní pozornost je však věnována shromážděné slovní zásobě a jejímu hodnocení. Diplomant sestavil jednak tematický slovník (46-49), v němž lexémy rozdělil do tří tematických okruhů, a poté diferenční slovník, složený zejména z lexémů příznakových pro tento úsek. Třídění výrazů podle tematických okruhů přináší s sebou obtíže, protože ne vždy lze získaný lexém přesně zařadit. A tak by bylo možné některé výrazy přeradit jinam, jiné se zase objevují ve dvou skupinách. Ve stručné kapitole Tematický slovník jako odraz způsobu života autor hodnotí, ve kterých okruzích se vyskytlo nejvíce nářečních lexémů. Diferenční slovník (51-61) řadí hesla abecedně, připojuje gramatické údaje (např. koncovku gen. sg. a rod u substantiv, vid u sloves), fonetický přepis nářečního slova a jeho význam. Ke konfrontaci posloužily dva starší slovníky (SSJČ a Dialektický slovník chodský J.F. Hrušky) a kromě toho autor využíval zejména první tři díly Českého jazykového atlasu.

V následující lexikálněsémantické analýze si diplomant všímá výpůjček z němčiny, dialektismů (zde rozlišuje sémantické, specifické a lexikální dialektismy), dále se pokusil sledovat i synonymii, polysémii, homonymii a paronymii nářečních slov a také frazémy, z nichž vybral převážně jen typické pro zkoumaný nářeční úsek (69-71). V poslední kapitole této části se snažil hodnotit expresivitu nářečních lexémů. Zde by však bylo na místě přesnější

rozlišení různých typů expresivity. V závěru své práce konstatuje ubývání nářečních lexémů v běžné mluvě obyvatel tohoto úseku.

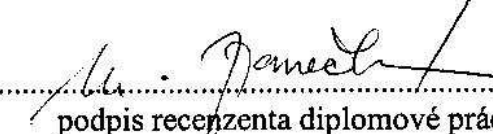
K pojednání o přejímkách z němčiny je třeba dodat, že takových výpůjček z němčiny je více, než autor uvádí, pokud je nehodnotil pouze výběrově, což výslovně neuvedl. Některé z nich jsou velmi dávné, měly a ještě mají i obecnější rozšíření. Zajímavá je i různá míra jejich adaptace na český slovtvorný systém. Připomínám např. výrazy: foremetka (54), jupka (55), kepl (Göpel, 55), krace (55), maltošna (56), puklař (57), šusek (59). Knédlprajt ve význ. škubánky má druhou část –prajt/prejt z původního Brei (55). Některé přejímky nejsou přímo z němčiny, ale prostřednictvím němčiny jsou přejaty z latiny (kaple; fráter nepochází z pater, nýbrž z lat. frater=bratr, přeneseně mnich, laik).

Práci jinak velmi čtivé, uměřeného rozsahu a přehledně uspořádané škodí drobné překlepy a prohřešky proti pravopisu. Přesto se domnívám, že diplomová práce P. Kříže je záslužným příspěvkem ke zkoumání nářeční situace současné doby a je na ni možné navázat v dalším výzkumu. Cenná je i část přílohová obsahující promluvy devíti informátorů různého věku ze sledovaných nářečních lokalit.

Doporučuji práci k obhajobě.

V Českých Budějovicích 17. května 2008

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**

.....
podpis recenzenta diplomové práce